

KUKÁTKO

XXXVI. národní přehlídka amatérského divadla pro děti Rakovník 2017

„Děcka si z nás nesmí udělat trhací kalendář,“

■ Říká pro Kukátko jeden z protagonistů a zároveň režisér inscenace „O kouzelníku Černém klobouku a barevném míči“ Jiří Lisý.

■ Hrajete pouze pro děti nebo i pro dospělé?

Hrajeme výhradně pro děti. Zkoušeli jsme hrát pro dospělé, ale nepodařilo se nám naučit se hrát pro dospělé publikum, už to tedy nezkoušíme. Představení, které jste dnes viděli, nás vlastně kdysi odstartovalo k tomu, abychom si hráli s dětmi. Zjistili jsme, že nám to sedí, je nám to blízké.

■ Na jakých scénách vystupujete? Jezdíte po školách?

Máme sice svoji scénu, ale moc na ní nehrajeme. Je nás málo, řešíme stejný problém jako spousta souborů. Lidé nechtějí nic dělat zadarmo. Takže jezdíme po školách. Máme na re-

pertoáru pět her, které můžeme střídat. Vedle toho máme ještě dílničku a vyrábíme loutky například z petlahví.

■ Divadlem se živíte?

Kdepak. Už čtyřicet devět let děláme divadlo vedle práce. Příští rok máme výročí.

■ Běžně asi nehrajete pro takové publikum, jaké bylo dnes... Nebylo to dnes trochu náročnější představení než obvykle?

Vždyť ta děcka byla perfektní. Skvěle spolupracovala. Jestli tam bylo nějaké hluché místo, pak jsem jej nezaznamenal, necítil. Je to pochopitelně náročnější než pro předškoláky, ale když se sejdou děti ja-

ko dneska, je to bezvadné. Je úžasné, jak si chtějí hrát. A nezáleží na tom, jestli jim je dvánáct, patnáct nebo šest. Hra je však původně určena pochopitelně pro maloušky.

■ Nabíjí vás představení energií?

Je jasné, že bez lásky by to dělat nešlo. Je to úžasná věc. Kdo něco podobného zažil a vnořil se do toho, ten ví. Vše začíná již při výrobě loutek a neřikám to pouze já, ale i spousta dalších loutkářů.

■ Děláte si všechno nutné k představení sami?

Jistě, člověk musí znát tisíc řemesel. Jedinou výjimku tvoří předloha. Třeba k dnešnímu představení napsal předlohu Pavel Vašíček. My si ovšem musíme vždy literární předlohu upravit na náš soubor.

■ Máte všechna představení postavena na principu hry?

Jistě. Jestli si vzpomínáte, před čtyřmi lety jsme tady byli s Červenou Karkulkou a děcka si hrála stejně jako dnes. Náš princip zní: „Hrejme si na Jako.“

■ V jednu chvíli jsem si během představení, při frontě v „Hračkárně“ říkal, jak to uděláte, jestli budou přicházet ještě další děti. Jak byste to řešili?

Po delší době, co představení hrajeme, už máme leccos vyčítané. Víme, že víc než pět nebo šest dětí na jevišti nejsme schopni zvládnout tak, aby bylo vše bezpečné, hravé a koukatelné. Když však dětem nabídneme, aby si šly hrát, už jim nemůžete odmítnout. Od toho je tam kolegyně, která by měla zavřít dveře. Ony však stejně chodí výstavní skříní. U obchodu mi však daleko větší problém dělají některá dětská přání. Řeknou, že chtějí například kakemona, pokemona, nake-

mona a já opravdu netuším, co chtějí. Vůbec se nevyznám v moderních hračkách. Existují různé stroje, které se přetváří, a já o nich nevím. Ale člověk si samozřejmě musí umět poradit.

■ Nebojíte se někdy, že vám ta hra přeroste přes hlavu? Že děti přestanete zvládat?

To se nám nesmí stát. Na druhou stranu, když nám dítě nabídne něco, cokoliv – hru, nemohu jej neslyšet. Podstatná část představení je postavená na improvizaci, a když připustím, že budu nad nimi já, dá se očekávat, že mi přelezou přes hlavu dvakrát. Musíme inscenaci řídit tak, aby si z nás děcka neudělala trhací kalendář. Na jevišti jsou děti našimi partnery a musí cítit, kdy po nich něco chceme. Stejně tak já, když cítím, že něco chtějí, splním jim to. Myslím, že je krásný kumšt to umět udržet v této rovině.

■ Neměl jste obavu z toho, že dospělější děti vás budou před publikem shazovat?

Měl a mám pocit, že ze začátku v obchodě se o to i pokusily. Přesto však nepřekročily hranici, kdy by se to už nedalo hrát. Hrály si.

Honza Švácha

Divadlo je hra

■ Nejmenší diváky potěšil na rakovnické Popelce soubor Říše loutek Kroměříž představením *O kouzelníku Černém klobouku a barevném míči*. Název inscenace vystihuje jednoduchou zápletku. Na jejím rozuzlení spolupracují samy děti, které se interaktivně účastní děje přímo v hracím prostoru. Je tedy evidentní, že jde ve velké míře o řízenou dětskou hru s divadelními prvky a vzhledem k tomu se představení velmi blíží výchovné dramatice (což ale rozhodně není výtka). I tak ale můžeme na inscenaci dál vztahovat kritéria čistě divadelní, protože postava kouzelníka a další loutkové momenty zůstávají v divadelní iluzivní rovině. A když je řeč o nich, za zmínku stojí i to, že jsou do tvaru organicky začleněné a technicky dobře zvládnuté.

Výtvarně jednotný a vkusně zpracovaný ne-divadelní hrací prostor (rozuměj scénografie, která není určená pro klasické kukátkové jeviště) evokuje cirkusovou arénu a posléze přímo jakousi hernu s obří stavebnicí šikovně sloužící postavám a dětem k budování různých prostředí. Herci se k dětem vztahují jako k sobě rovným kamarádům, a – naštěstí !!! – se nesnižují k podbízení nebo infantilnímu pitvoření. Představení je zjevně určeno pro pouze takový počet ma-

lých diváků, jaký umožňuje, aby se většina mohla zapojit alespoň na chvíli aktivně do hry – což je dobře – protože ten, na koho se nedostane, by si mohl připadat tak trochu nadbytečný.

A tím se dostávám k prvnímu úskalí hry.

I když se oběma hlavními představitelům daří úspěšně zvládat organizaci dětí v hracím prostoru a umí s dětmi komunikovat a přitom je usměrňovat, občas už nestíhají udržovat kontakt i s dětmi, které

v danou chvíli aktivně zapojeny nejsou a setrvávají v pozicích pasivního diváka. A následkem toho mohou vznikat momenty, kdy tato část dětí musí jen přihlížet, jak si spolu hrají vylosovaní nebo drzejší šťastlivci.

Krom toho hlavní postavy bohužel nestíhají ani budovat vztah mezi sebou. a tak je naprosto nejasné, kdo oni jsou a jaký vztah spolu vlastně mají. Nemluvě o tom, že případný vývoj tohoto vztahu by také napomohl gradaci celého děje – protože ten se v určité fázi stává poněkud monotónním. Druhým úskalím je rozuzlení celého příběhu. Rozhodně nechci moralizovat, ale přeci jen jednou z neodmyslitelných funkcí pohádky je nést nějaké poučení nebo poslání. V průběhu děje v jednotlivých epizodách vcelku zdárně funguje princip, že děti musí nějak spolupracovat a společně vy-

vinout nějakou aktivitu, aby se záměr podařil a pokračilo se dál. Na konci pak je zlo potrestáno tím, že kouzelník je kolektivně ubit čepicemi. Pointa a výsledný apel vůči dětem tedy může vyznívat tak, že řešením je síla, resp. záměrně vyprovokovaná agrese – a to navíc použitá vůči někomu, kdo děti vlastně ani nijak neohrožoval, jen si vzal něco, co děti chtějí pro sebe. Za rozhodně šťastnější bych pokládala jiné vyznění – např. opět to, že je potřeba umět spolupracovat nebo si pomáhat, aby se člověk dostal k cíli nebo z nesnází. I přes uvedené výhrady ale musím zopakovat, že počín kroměřížských pokládám za chvályhodný a pokud bude naše dětská populace rozvíjena a k divadlu vedena prostřednictvím takovýchto představení resp. takovéto výchovné dramatiky, můžeme být spokojeni.

Kateřina Baranovska

Malá mořská víla aneb Renaissance melodramatu...?

■ Dánský spisovatel Hans Christian Andersen patří bezesporu k nejvýznamnějším a zároveň k nejpozoruhodnějším autorům literatury pro děti. Na jeho pohádkách je zajímavé, že zpravidla nekončí dobře, a proto mnozí literární vědci hovoří v souvislosti s Andersenem spíše o příbězích s pohádkovými motivy, určené dospělým a starším dětem. Je autorem řady pohádkových předloh (namátkou Princezna na hrášku, Děvčátko se sirkami, Křesadlo, Ošklivé káčátko) a některé z nich se již v divadelním zpracování objevily na rakovnické Popelce (např. Pasáček vepřů či Sněhová královna).

Malá mořská víla nese veškeré znaky Andersenovy tvorby a je považována díky svému tématu a jisté tajemné a neuchopitelné atmosféře za jedno z jeho nejzdařilejších děl. Není tudíž divu, že láká mnoho tvůrců různých uměleckých profesí. Vzpomeňme např. film Karla Kachyni s Miroslavou Šafránkovou v titulní roli nebo nedávnou premiéru baletu pražského Národního divadla s původním hudebním partem Zbyňka Matějů.

Stejně tak se s touto předlohou chtěl vyrovnat soubor Letní prázdninová dílna Divadla Jesličky, ZUŠ Střezina Hradec Králové, jejichž evidentní

snahou bylo přiblížit toto dílo dnešnímu divákovi ve všech směrech současnými divadelními prostředky. Královéhradečtí (pod autorstvím scénáře je uveden soubor – volně na motivy H. Ch. Andersena) oklestili předlohu na prakticky nejvyšší možnou míru a z celého poměrně košatého příběhu zachovali jenom jeho základní kostru a nejdůležitější dějové fakta. Připravili si tak půdu pro to, aby úspěšným slovním projevem vyjádřili jen to, co mimoslovními jevištními prostředky nelze sdělit. Tento způsob scénování (režie Jiřina Krtičková) předpokládá využití divadelního jazyka znaků, symbolů a metafor. V herecké složce pak důslednou práci s mimoslovním jednáním a hlavně hereckou existencí na jevišti a zřetelným postojem dramatických postav. To

vše se daří především v první polovině inscenace, kde režie využívá působivé obrazy (podmořský svět) a kde se daří zmíněné postoje realizovat (v tomto smyslu příkladná herecká práce představitele Otce mořských víl). Nejzdařilejším a nejpůsobivějším momentem inscenace je pak situace, kdy Malá mořská víla obětuje svůj krásný hlas Čarodějnici za to, že se stane lidskou bytostí. Zmíněné zveřejnění postojů a tím pádem sdělná motivace jednání ústředních postav se však, bohužel, v druhé polovině inscenace vytrácí, a tím pádem není ani jasné tematické zaměření tvůrců. Z jeviště se např. nedozvíme, zda se Princ skutečně do Malé mořské víly zamiloval, jak prožívá Malá mořská víla fakt, že Princ dal přednost Cizí princezně a dokonce ani to, proč Malá mořská

víla nezachrání v závěru sama sebe, ale dá přednost záchraně Prince. Její závěrečný čin pak nenese význam sebeobětování, tj. tématu, pro které je tato Andersenova předlo-

ha považována za výjimečnou a jedinečnou. Je škoda, že tento v dobrém slova smyslu zajímavý divadelní projekt, ve kterém je účinně využita živá kapela a který má

snahu oslovit dnešního mladého diváka (a to nejen diskotékou místo plesu), nebyl důsledně naplněn. Má totiž ambici zbavit žánrové označení melodrama (či jevištní báseň)

nánosu archaismu a konzervativnosti a ukázat jeho současné účinné jevištní možnosti. Třikrát škoda.

Milan Schejbal

Spolupracovali jsme s autorkou předlohy

■ **DS Eduarda Vojana Brněnec zahájil druhý den přehlídky inscenací pro děti od pěti let *Skřítkosnění*. O její cestě od knihy na jeviště mluví režisérka Magdalena Dvořáková.**

■ **Kde se vzalo *Skřítkosnění*?**
Tohle je můj první pokus o režii pohádky pro děti. S kolegyní jsem vytvářela jak scénář, tak kostýmy i scénu, vše na základě knihy Markéty Vydrové *Můj skřítek Šalvěj aneb Skřítkosnění*. Tuhle knihu jsme dostali do školy jako nabídku s autorským čtením. Autorka Markéta Vydrová ji i ilustrovala, vyšla v roce 2015 a právě skrze autorské

čtení nás velice zaujala. Obrázky jsou jak od současné spisovatelky, tak i z dětství – je to trošku její příběh. A pan Daniel Vydra, manžel, tvoří písničky, které nám k inscenaci zapůjčil.

■ **Takže jste spolupracovali přímo s autorkou?**

Knížka nás strašně nadchla. Oslovili jsme paní spisovatelku, zda bychom podle ní mohli zkusit napsat scénář a ona sou-

hlasila, ale že scénář bude chtít vidět. Kniha není vyčerpáná celá, příběhů je tam mnohem víc, ale protože je to inscenace pro děti, nechtěli jsme ji víc prodlužovat a volili jsme nejzajímavější příběhy. A po schválení scénáře jsme oslovili i Vydru, jestli by nevytvořil písničky. Ale texty opět psala autorka.

■ **Na jaká úskalí jste cestou narazili?**

Cítím, že děti jsou rády součástí pohádky, což tady nešlo. A pak jsme netušili, pro jakou věkovou kategorii hrát. Nejdřív

jsme chtěli pro všechny, protože v knize je i spousta detailů chytlavých pro dospělé a zároveň spousta dětského až hodně dětského. Představitelka Markétka nám za dva roky strašně vyrostla a některé z obrázků promítaných v inscenaci jsou z jejího dětství. Představitelka vypadá jako školačka, ale obrázky jsou míň než školkové, takže se jim i děti ze školky smějí, už jsou pro ně nesmyslné. Takže jsme dlouho řešili, pro koho hrát.

Rachel Duchková

Okouzlení knihou je východisko, nikoli záruka funkční inscenace

■ **Divadelní soubor Eduarda Vojana Brněnec, který se na Popelce představil úplně poprvé, odehrál představení *Skřítkosnění*, vycházející z knihy ilustrátorky Markéty Vydrové *Můj skřítek Šalvěj*. Autentická vzpomínka autorky zavádí čtenáře do světa fantazie a seznamuje je se skřítkem, kterého si malá Markétka vysnila a namalovala. Obživlý skřítek pak v poetických příbězích sbírá zkušenosti a pomáhá různým postavám. Magdalena Dvořáková a Marcela Švecová půdorys knížky převzaly a zinscenovaly ho na jevišti. Bohužel si předem neujasnily, kdo bude postava, skrze níž budou příběhy prezentovat, jaké nastaví vztahy mezi Markétkou a skřítkem, jaká bude role moudré čepice a o čem by mělo vypo-
vídat ústřední téma inscenace.**

Na jednoduše, účelně řešené scéně stojí v pravé části paravan s projekčním plátnem, uprostřed sedací pytel, za ním stojan na barevné tužky, reprezentované pěnovými trubkami, na levé straně postel a krabice sloužící jako stoleček. Klíčem k inscenaci je dospělá Markéta, která vzpomíná na to, jak byla malou Markétkou a vysnila si skřítku. Dospělá Markéta v ztmívačce odchází a na scéně se objevuje malá holka spolu se skřítkem. Vztah mezi nimi není přesněji pojmenován, a tak se jejich interakce stává pouhými mosty mezi jednotlivými, na sobě nezávislými epizodami, které zažívá skřítek, když ho unese snový vítr. Během je-

ho dobrodružství se na plátno promítají Markétčiny neumělé dětské kresby, kombinované se skutečnými ilustracemi z knihy Markéty Vydrové. Míchání obrázků nijak neslouží příběhu, na druhou stranu ho ale ani doslovně neilustruje. Projektční plátno chvílemi působí jako brána do světa fantazie, ale tvůrci s ním takto vědomě nepracují. V prostoru kolem paravanu se odehrávají příběhy, které skřítek zažil: zachránění žáby toužící po životním prostoru jen pro sebe a její následné uvíznutí v samotě, hlídání makovicového pole a dopadení zlodějšů – křečků, bitva mezi čmeláky z pole a čmeláky z louky, kteří se pak spojí, aby

společně bojovali proti sršňům, a konečně epizoda vztek-lé přisněnky, kterou si pro sebe ukradne safrabak. Jednotlivé příběhy jsou postavené na jednoduchých, ale jasných situacích, takže více či méně dobře fungují, třebaže někdy postrádají jasnou tečku nebo přesně pojmenovaný moment zvratu. Některá vyznění z příběhů tak zůstávají pouze ve slovní rovině, což ubírá inscenaci na síle. Klíčem k vyprávění jednotlivých příběhů se stávají pastelky, resp. barevná trička, která si Markétka převléká. Toto řešení je však pouze vnější a neslouží příběhům, není propracované. A tak navzdory tomu, že inscenace je výtvarně příjemná, vkusná a herecké výkony jsou standardní, představení se rozpadá, protože nemá vnitřní tah, linku, která by všechno jednání na jevišti spojovala. Hlavní postavy nezaujímají k drobným příběhům žádný postoj, skřítek pouze vypráví, Markétka pouze naslouchá, stávají se tak mechanickými posouvači děje. Při schopnostech členů souboru z Brněnce je škoda, že si tvůrci nedali práci s promyšle-

ním vnitřních souvislostí a návazností, že o předloze uvažovali spíše literárně, nikoli divadelně. Divadelní uchopení prostředků, které soubor použil, by mohlo vést k plnější inscenaci, která by nesestávala jen z jednotlivých čísel, ale měla by vnitřní tah, odůvodnění a přinesla by intenzivnější divadelní prožitek.

Zuzana Vojtíšková

Volby prezidenta pohádkové říše

Anketní otázka: Jak zabránit úbytku iluzivního divadla pro děti?

■ Již dnes nás čeká první volební den v boji o prezidentské křeslo pohádkové říše. První volební den – pátek – se utkají všichni kandidáti. Dva s největším počtem hlasů pak postoupí do sobotního druhého a závěrečného kola, z něž vzejde nový prezident pohádkové říše. Volební místnost se pro Vás otevře v 17:00. Přesné informace, jak podpořit svého kandidáta, najdete vyvěšeny v baru Tylova divadla. Dnes jsme všem kandidátům položili společnou otázku: Jak zabránit úbytku iluzivního divadla pro děti?

■ CVRČEK

Vy se ptáte na iluzi. Já se ptám na iluzi kvality. Pro koho je dnešní přetechnizované, uspěchané a složité inscenování. Pro obyčejného diváka? Vraťme divadla lidem, ne pseudomělcům. Položili jste si vůbec otázku kdo, kdy, kde a proč? I dítě je člověk. A kvalita – musíme o ní mluvit a víc na ní makat.

■ HLOUPÝ HONZA

Samozřejmě, že když

zde ta divadla nebudou, tak v takovém případě, dokud tento stav neskončí, tak jsme bez iluzí. Nicméně ano, já hrozně rád uvádím ten příklad s Divadlem ABC. Teď jsem přijímal před několika málo dny velvyslance od Disneye a říkal jsem jim, na Divadlo ABC se dalo koukat po ty roky, kdy tam byl Schejbal. V té době dramaturgický plán této scény prosperoval, což dokazuje, že je někdy užitečnější iluzivní divadlo nemít, než ho mít. Byl to, paní redaktorko, samozřejmě do určité míry vtip, ale pro ty, kteří tvrdí, že iluzivní divadlo drží prst na tepu dramatu, a že všechno, co se děje v hlavách dětí je jeho zásluha, tak je tento příklad z ABC docela dobré poučení.

■ DRAK MRAK

Úí??Á?í

■ TRAUTENBERK

Je potřeba přimět, vielleicht mit Gewalt, inscenátory k vyslyšení tužeb diváků. Divadlo jest státem – jedni platí a druhí hrají, a pokud platí nedostane, co chce, skončí protagonista o komisárku v nějakém Eckelu. Je jen otázka času, než diváci z nutnosti situace sáhnou ke krajnímu řešení, jakým je Staatsrevolution, vypískají s habbou špatné herce a pokusí se z nastalé anarchie divadlo zurg-runt restaurovat. Pokud nechceme připustit změnu divadelního zřízení,

ni, musíme identifikovat divadelního nepřítele a zničit ho mit einem massiven Schlaganfall. Wie ich es sehe, problém je momentálně v nedostatečné představivosti inscenátorů, Null snaha o pochopení divácké potřeby a zbytečného vnučování vlastních ungeprüft tezí – zkrátka jako v lidském státu.

■ VODNÍK

Úbytku?! Stavidla! Hráze! Na iluze hráz, každému z vás! Budovat! Zdanění iluzí takzvané „kladným postavám“! Rovnost a spravedlnost! Budovat a střežit...pro lepší zítřky! Úbytek iluzí zastavíme! Úbytek divadla zastavíme! Úbytek dětí zastavíme! S Vodníkem na věčné časy a nikdy znova!

PROGRAM:

Pátek 10. listopadu 2017

9.00 – 9.40 hodin,
10.50 – 11.30 hodin,
Sál Kulturního centra
Divadlo Malvína
při DS Zmatkaři Dobronín/
režie: Tereza Fialová

Soubor na motivy Boženy Němcové

Čert a Káča

(od 3 let)

9.00 – 9.45 hodin,
10.50 – 11.35 hodin,
Tylovo divadlo
Divadélko U Zvonu Kladno/
režie: Jáchym Kučera
a Lydie Šafářová

Jáchym Kučera a Lydie Šafářová

Ezopovo zvířectvo

(od 10 let)

13.30 – 16.00 hodin

Rozborový seminář
(Čert a Káča a Ezopovo zvířectvo)

17.00 – 18.30 hodin,
Tylovo divadlo

Inspirativní představení

Divadlo Cyindr/
režie: Iveta Dušková

Forest Carter, Iveta Dušková

Škola Malého stromu

(od 6 let)

20.00 – 21.30 hodin

Diskusní fórum
(Škola Malého stromu)

